

Tieto- ja viestintäteknologiasektorin ilmasto- ja ympäristöstrategiaa valmisteleva työryhmän aloituskokous

Keskiviikko 20.11.2019 klo 9-11

Muistio

Tausta

LVM:n johdolla on valmisteltu useita liikenteen ilmasto- ja ympäristövaikutuksia koskevia toimenpideohjelmiä ICT-alan ilmasto- ja ympäristökysymysten jäätyä vähemmälle huomiolle. Alan ilmasto- ja ympäristövaikutuksia koskeva tieto on hajallaan, ja yksi nyt alkavan työn tärkeistä tehtävistä on kerätä tätä tietoa yhteen yhteisen näkemyksen muodostamiseksi. Aiheeseen kohdistuu yhä enemmän kiinnostusta: alan energiankulutuksen kasvu ja toisaalta päästövähennysten mahdollistajan rooli muilla aloilla on herättänyt keskustelua Suomessa ja myös Euroopan Unionissa. Kuluvalle hallituskaudella on käynnissä myös muita prosesseja, joihin ICT-alan strategiatyö linkittyy, kuten LVM:n vetämä logistiikan digitalisaatiostrategia sekä YM:n kiertotalouden edistämishjelma.

Kokouksessa käydyssä keskustelussa nousivat esille seuraavat asiat:

Rajaus

Käsitteltävän alan ja tarkastelunäkökulmien selkeän rajauksen tarpeellisuutta korostettiin. Strategian tarkastelualasta nähtiin tarkoituksenmukaiseksi rajata pois ilmastomuutoksen vaikutukset ICT-alaan, terveysvaikutukset, sisällöntuotanto, ison/yltäkkisen yhteiskunnallisen muutoksen vaikutukset esimerkiksi käytettäviin palveluihin, kantojen ottaminen digitaalisten palveluiden käyttäjien määrään sekä ICT-alan rooli elämänlaadun kannalta.

Energiankulutus nähtiin yhdeksi keskeiseksi tarkastelunäkökulmaksi. Todettiin, että alan energiankulutus näyttää väijämättä kasvavan, mutta kasvua voidaan hillitä energiatehokkuutta parantamalla sekä hyödyntämällä tehokkaammin esimerkiksi laitteistojen hukkalämpöä. Korostettiin energiakysymyksessä palvelinkeskusten rakentamisen tärkeää roolia suunnittelusta käyttöönottoon. Materiaalipuolella on huomioitava kiertotalousnäkökulma.

Alatyöryhmät

Alatyöryhmäjoaksi tuettiin eniten vaihtoehtoa infra ja palvelut/sovellukset. Rajanveto alatyöryhmien välillä ei kaikilta osin ole itsestään selvää. On tärkeää, että alatyöryhmät käsittelevät rajauksia tarkemmin työnsä alussa ja kommunikoivat tiiviisti myös keskenään päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Aikajänne

Hallituksen hiilineutraalisuustavoitteeseen sidottua aikajännettä 2035 pidettiin sopivana aikajäntenä strategialle, mutta työ saattaa kaivata myös välietappeja alan nopean kehityksen vuoksi. Todettiin, että myös pidemmän ajan kehitykseen olisi hyvä olla perspektiiviä, vrt. EU-tason 2050-tavoitteet ja ventialojen tiekarttatyö.

Viestintä

Selkeäsanaisista ja helposti ymmärrettävää viestintää pidettiin tärkeänä, infografiikan tuottamista tarpeellisenä. On tärkeää ymmärtää ja viestiä, missä mennään ja mitä voidaan tehdä, mitkä ovat oikeasti vaikuttavia toimia ja myös mitä positiivisia vaikutuksia ja mahdollisuuksia ICT-ala tarjoaa. Valmisteltavan strategian kautta voidaan myös tuoda esiin suomalaista osaamista sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Hankkeen viestintäsunnitelma esitellään seuraavassa työryhmän kokouksessa.

Positiiviset vaikutukset (kädenjälki)

ICT-alan positiivisten vaikutusten tarkastelua pidettiin tärkeänä osana strategiatyötä. Merkittävänä tarkasteltavina aloina esiin nousivat: 1) energia, kuten älykkäät sähköverkot, ICT:n rooli järjestelmien varmuudessa, lämmöntuotannon kysymykset ml. palvelinkeskusten ylijäämälämmön käyttäminen kaukolämpöverkkojen kautta hyödyksi, 2) liikenne ja logistiikka ml. internetostamisen liittyvä logistiikka, jonka energia- ja materiaalitehokkuutta tulisi parantaa, 3) rakentaminen/asuminen, 4) ICT:n rooli teollisessa tuotannossa ja yhteys toimialojen valmisteilla oleviin vähähiilisyystiekartoihin. Mainittiin myös terveydenhuollon sovellukset ja nostettiin esille myös digitaalisten ratkaisujen merkitys materiaalien korvaajina. Käytännön syistä pidettiin case-pohjaista lähestymistapaa hyvänä. Mikäli halutaan tarkastella alan kokonaisvaikutusta (positiiviset-negatiiviset) olisi pystyttävä muodostamaan myös kokonaiskäsitys alan positiivisesta vaikutuksesta.

Tietotarpeet, selvitykset

Jäsenet kertoivat omissa organisaatioissaan käynnissä olevista selvityksistä. Sitran juuri käynnistyneessä 2,5-vuotisessa kiertotaloushankkeessa tarkastellaan myös ICT-alaa ja ensimmäisessä vaiheessa käynnistetään energiankulutukseen keskittyvä selvitys. Teknologiateollisuuden valmisteilla olevasta teknotiekartasta saadaan myös tietoa strategiatyön hyödyksi. Elisa kertoi positiivisten vaikutusten näkökulmasta tehdyistä case-tutkimuksista, Telia käynnissä olevasta datankeruusta liikenteen pilvipalvelujen hyötyihin liittyen Carbon Trustin kanssa.

Keskustelussa esille tulleita tietotarpeita: materiaalin kulutus, kehityksen ohjaukset - ja kuka ohjaa, miten päästöt jakautuvat Suomi / ulkomaat (esim. pilvipalvelut), miten uusiutuva energia voisi kattaa kasvavaa energiatarvetta.

Kuulemiset

Kuulemisia/sidosryhmäyhteistyötä pidettiin tärkeänä osana strategiatyötä. Ensimmäinen kuulemistilaisuus 9.1. klo 9:30, Sonckin salissa (Eteläesplanadi 16)

Muuta

Valtion, kaupunkien ja kuntien rooli voi hankintojen kautta voi olla isossa merkityksessä alan kehityksessä. Ainakaan kuntatasolla ei kuitenkaan ole systemaattista tietoa hankintakriteerien soveltamisesta.

Keskustelussa nostettiin myös esille yhteisen vaikuttamistavoitteen tärkeys sekä tarve kehittää mittaristoja/mitattavuutta.

Seuraava työryhmän kokous pidetään 21.1.2019.